

O vzťahu spovede k Slovu

V predchádzajúcich článkoch sme obrátili pozornosť na dôležitú stránku slova: na jeho tvorivú silu a živosť, ktorá sa nám zjavuje predovšetkým v hláskach. V každej z nich žije a pôsobí niečo ako tvorivý pohyb, ktorý zanecháva svoje stopy vo vonkajších veciach, a ktorý si môžeme v duši opäť oživiť. V ranom detstve má človek nevedomky takýto zmysel pre živosť slova. K tomu, aby si ho zachoval po celý život, mu môže pomáhať krst. Pomocou Obradu posvätenia môže potom nastúpiť cestu k tejto živosti, skrze ktorú stále vedomejšie prežíva slovo ako božsky tvoriace Slovo. A v confirmácii sa môže prebudiť zmysel pre to, že aj k najvyššej božskej bytosti človek môže mať osobný vzťah. Takýto osobný vzťah k slovu sa však predovšetkým týka nadosobnej, objektívnej stránky slova.

Ale slovo má ešte inú, intímnejšiu stránku. Je výrazom nášho duševného života či našej osobnosti. Vzťah človeka k vlastnému slovu môže byť veľmi rôzny. Pre jedného je pokladom či svätostánkom, pre iného niečím, čo rozdáva bez rozmyslenia a ani on sám si ho neváži. Medzi týmito extrémami existuje samozrejme celá škála medzistupňov. No slovo má vždy svoj účinok, v dobrom či zlom zmysle, a skôr či neskôr sa môže človek dostať do situácie, kedy na neho účinky vlastných slov, poprípade aj činov, dopadnú naspäť. V takej chvíli si snád' vyhľadá pomoc, rozhovor s niekým, ku komu má dôveru, aby nadobudol jasnosť a nadhľad sám nad sebou. Jednou takou možnosťou je spoveď.

Slovo je teda výrazom nášho duševného života, ku ktorému patria najskôr naše myšlienky či predstavy. Sú pre nás veľmi dôležité, pretože nám dávajú v živote orientáciu. Sotva existuje človek, ktorý by sa neriadil podľa toho, čo považuje za správne, teda podľa toho, čo sa naučil alebo čo pochopil. Zdravý človek potrebuje byť v súlade so svojimi myšlienkami. Keď je nútený konať inak než považuje za správne, môže sa dostať do vnútorného konfliktu. Avšak človek sa môže myliť. Čo potom?

V slove tiež vyjadrujeme svoje pocity. Aj tie sú pre nás veľmi dôležité. Dávajú nám pokoj a spokojnosť s naším životom, alebo nám ju berú. Chceme žiť v súlade so svojimi citmi a pocitmi, ale tie veľmi často nie sú v súlade s okolím, s danou situáciou alebo s inými ľuďmi. Rušia nás alebo narúšajú okolie. Čo potom?

K duševnému životu patria aj naše priania, túžby a nádeje, – všetko, čo chceme. Bežne ich vyjadrujeme slovom, buď priamo ako priania, túžby či nádeje alebo prípadne ako príkaz, aby niekto iný niečo urobil. Opäť je táto časť nášho duševného života pre nás veľmi dôležitá. Usilujeme o to, aby sa naše priania a nádeje splnili, a sme nespokojní, keď to nejde. Ale nie je to často iba sebeckosť? Čo potom?

Byť v súlade so svojimi predstavami, pocitmi a prianiami – či so svojim slovom – nie je človeku prirodzene dané. Musí o to usilovať, alebo inými slovami: musí sa to najprv – bolestne – učiť. Spoveď na to poskytuje príležitosť. Bežne sa deje takto: dotyčný človek si s farárom dohodí rozhovor. Keď je problém väčší, môže to byť aj niekoľko rozhovorov. Vždy sa to odohráva ako skutočný rozhovor, pri ktorom jeho účastníci sedia oproti sebe, navzájom sa vidia a môžu pozorovať správanie toho druhého a to ako reaguje. Nič neostane skryté, ale je to rozhovor človeka s človekom. Ten, kto hľadá radu, najprv vylíči, v čom spočíva jeho problém a starosť. Farár iba počúva, poprípade sa pýta na niektoré detaily. Dôležité je, že nemá hneď hotový úsudok, ale necháva v sebe doznieť, čo počul. Často už len takýmto priebehom rozhovoru sa problém začína vyjasňovať. Dotyčný sám poznáva, kde sú jeho predstavy mylné, jeho pocity krivé a jeho priania sebecké. Zrazu je tu svetlo, ktoré vyjasní celkovú situáciu. To samozrejme nemusí nastať. Občas sa udeje, že dotyčný, ak je pozorný, v blízkej dobe niečo začuje, niekde niečo prečíta či iným spôsobom zažije. Nečakane mu tento zážitok prinesie odpoveď na jeho otázku. Takýto zážitok je dôležitý, lebo mu dá pocit, že nie je odlúčený od sveta, ale svet na jeho vnútorný život odpovedá.

Po rozhovore či rozhovoroch môže nasledovať vlastná sviatosť spovede. Tá nemá formu katolíckeho rozzhrešenia, že je človek akosi zbavený viny. Spoveď obsahuje sedemriadkové úslovie, ktoré vytyčuje akoby ideál ľudského konania. Začína slovom: „Uč sa.“ Oslovuje človeka v jeho najľudskejšej stránke, že sa po celý život môže a má učiť. Môže sa práve učiť z chýb a tak si získať vlastnú vedomosť a múdrosť. A čo sa má učiť? Povedali sme, že človek sa môže myliť. To ešte nie je zlé. Zlé to bude až vo chvíli, keď na omyle trvá a nechce sa poučiť. Preto ho spoveď nabáda, aby sa učil obetovať svoje myšlienky Bohu. Tak mu môže prísť odpoveď zo sveta a jeho myšlienky budú v súlade ako so svetom, tak aj s vlastným vnútrom. A druhé, čo sa má učiť, sa týka vôle. Má sa učiť prijímať ju milosťou Božou – v zmysle Kristovho slova: „Nie moja, ale Tvoja vôľa nech sa stane.“ Tak v nej nebude sebeckosť, ale vôľa bude v súlade s okolím a tak aj s vlastnou dušou. Výsledkom je mier v duši a nakoniec láska k Bohu a všetkému stvoreniu.

To všetko má vplyv na slovo. Bude jasnejšie a vážnejšie, bude sa stále viac naplňovať duchovným svetlom a láskou. Bude sa pomaly približovať božskému tvoriacemu Slovu, aj keď zostáva skrz naskrz osobným ľudským slovom. A tak sa človek vydá na cestu k plnému človečenstvu či k pravej ľudskej dôstojnosti.

Frank Peschel